

Col·lecció Busca-raons, 15
*Assalt militar en un museu de Catalunya
en el segle XXI.
Anàlisi dels fets en el seu context*

Edicions Sidillà SL

La Bisbal d'Empordà 17100

info@edicionssidilla.cat

www.edicionssidilla.cat

Títol original: *Assaut militaire dans un musée de Catalogne au XXIe siècle. Analyse des faits dans leur contexte.*

Imago Temporis Medium Aevum, Universitat de Lleida

© del text: Flocel Sabaté, 2022

© de la traducció: Anna-Maria Corredor

© Il·lustració de la coberta: Montse Mayol

© Fotografies: Els seus autors

© d'aquesta edició: Edicions Sidillà

Impressió: Impremta Pagès, d'Anglès (la Selva)

Disseny: J. Pujadó

Correcció: Xavier Cortadellas

Primera edició: gener 2023

Edicions Sidillà és soci protector d'Amics de la Bressola

ISBN: 9788412574739

Dipòsit legal: GI 1756 2022

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar parcialment aquest llibre, feu-ho legalment contactant amb CEDRO: 932720445 o cedrocat@cedro.org

FLOCEL SABATÉ
UNIVERSITAT DE LLEIDA

*Assalt militar en un museu
de Catalunya
en el segle XXI.*

Anàlisi dels fets en el seu context

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2023

Tomba i tron de l'Abadessa Blanca d'Aragó i d'Anjou quan s'exposaven conjuntament al Museu Diocesà de Lleida. Dues de les peces més

preuades de la col·lecció. Van sostreure la tomba
i avui és a Sixena. Foto: Adrià Roperó/EFE

Desposoris de la Mare de Déu, Gabriel Joly.
MLDC 479 ©Museu de Lleida Diocesà i Comarcal. (Foto: Josep Ignasi Rodríguez)

Índex

- 10 Pròleg a l'edició catalana
- 20 Introducció
- 26 Els fets. Guàrdies civils sostreuen de
matinada obres d'art d'un museu
- 44 El context aragonès: obres d'art i
revisió per crear una identitat regional
- 76 El context espanyol. El difícil camí cap al
discurs de cohesió nacional
- 92 Dos epílegs...
- 100 ...i algunes conclusions
- 101 1.- Estranyes decisions judicials
- 105 2.- La cohesió social forçant el pas de
la membrana a la barrera
- 109 3.- Reescriure el passat mitjançant lemes
i imposar-lo des de la gestió del poder
polític i administratiu
- 114 4.- Estranys companys de viatge
- 118 5.- Acció sense reacció
- 122 6.- Locals, però tanmateix inserits en un
món global
- 126 7.- Història i patrimoni, una eina emotiva
per a les ideologies

Camions enduent-se les obres d'art del Museu de Lleida pels carrers de la ciutat, custodiats per un

desplegament de cotxes i furgons de la Guàrdia Civil. 11 de desembre del 2017. Foto: ACN

Pròleg a l'edició catalana

L'onze de desembre del 2017, de matinada, una vuitantena de guàrdies civils, amb l'uniforme d'assalt i metrallera en mà, van entrar en formació a pas lleuger al Museu de Lleida Diocesà i Comarcal, davant de l'atònita mirada dels treballadors de l'edifici, que havien obert la porta sense cap manifestació o insinuació de resistència que justificués aquest desplegament de força. Portaven una ordre d'un jutjat de primera instància d'Aragó que els autoritzava a endur-se'n quaranta-quatre obres d'art. Tanmateix, és evident que hi ha altres formes menys intimidatòries per

reclamar l'execució d'una decisió judicial de primera instància, sobretot si es té en compte que la sentència inicial en aquells moments era objecte d'apel·lació en instàncies judicials superiors, per la qual cosa el trasllat d'obres sols podia ser provisional i preventiu fins a la sentència definitiva.

La contraposició entre un centre cultural dedicat a preservar, custodiar, promoure i mostrar obres d'art i la intervenció de forces armades desplegades amb tota l'escenografia militar va causar impacte sobretot en l'entorn local, però, en amplis sectors de l'Estat espanyol no va generar rebuig, ans, si de cas, tot el contrari. En canvi, la recepció d'aquesta notícia va provocar una consternació tan gran en diversos àmbits europeus i nord-americans, que de seguida van passar a la curiositat intel·lectual per poder entendre com un comportament d'aquesta mena havia estat possible a l'Europa d'inicis del segle XXI.

Poc més d'un any després, ja el 2019, la revista *Écrire l'histoire*, editada pel Centre National de Recherches Scientifiques francès, es va adreçar a mi. Aquesta revista cultural i acadèmica, que es presenta amb el subtítol *Histoire. Littérature. Esthétique*, compta amb la secció *Brèves d'histoire* dirigida pels prestigiosos historiadors Piroška Nagy i Fabien Simon, adreçada a analitzar els usos de la història en la societat actual, amb especial atenció sobre el que podem anomenar apropiació pública de la interpretació del passat. Em demanaven si, de manera completament professional i fora de qualsevol parcialitat, era capaç d'explicar què havia passat al museu de Lleida a fi que la comunitat científica internacional ho pogués entendre.

Vaig entomar el repte, sobretot perquè satisfer la curiositat intel·lectual de la revista *Écrire l'histoire* comportava assolir una explicació conjunta per a un fenomen que,

just en els nostres dies, embolcalla l'ús de la història i del patrimoni cultural amb el foment d'identitats col·lectives sota el lideratge d'autoritats públiques, les quals explícitament es decanten per aquesta opció i en rebutgen d'altres que podrien ser més inclusives. És a dir, entomar aquest repte obligava a parlar de revisionisme històric i d'identitats regionals, tal com es deia en el títol de l'article aparegut en el volum d'*Écrire l'histoire* finalment publicat el 2021, després d'haver superat els diferents controls de qualitat propis de les revistes científiques, especialment curosos de la preservació del rigor i de l'assoliment d'anàlisis objectives¹.

Aquesta publicació era, però, un resum del text que jo havia escrit, obligat per les breus dimensions de la secció on havia de ser publicat dins *Écrire l'histoire*. Vaig con-

1 Sabaté, Flocel «Saisie d'œuvres dans un musée, revisionnisme historique et identités régionales», *Écrire l'histoire. Histoire. Littérature. Esthétique*, 20-21 (2021), p. 233-237.

siderar aleshores que el text sencer contenia una riquesa de continguts i matisos que n'aconsellava igualment la publicació. Vaig pensar a fer-ho a *Imago Temporis. Medium Aevum*, atès que aquesta revista acadèmica, editada per la Universitat de Lleida en anglès en adreçar-se a la comunitat científica, conté una secció explícita sobre els usos de la història (*The Past Interrogated and Unmasked*). Me'n feia dubtar, tanmateix, la proximitat de la revista respecte a mi, atès que en soc el director, però finalment em va donar confiança el fet que la secretaria i el comitè de redacció poguessin adoptar mesures excepcionals per mantenir-me al marge dels procediments de doble avaluació cega i anònima propis d'una revista d'elevat nivell científic, cosa que garantia, per tant, el manteniment de totes les actuacions adreçades a la preservació de la qualitat i el rigor científic de la publicació. Per això la versió íntegra va veure la llum

el 2022 en la seva traducció anglesa, alhora que s'inclouïa en apèndix la versió original en francès, d'acord amb la pràctica usual d'aquesta revista, que adjunta les versions originals quan l'article prové d'una traducció².

Ben poc després de la publicació, Edicions Sidillà es va adreçar a mi i em va manifestar el seu interès per traduir el text al català i publicar-lo com a llibre. Sincerament, em va sobtar i no ho tenia pas previst, atès que el meu treball no tenia cap altra pretensió que contribuir a l'anàlisi acadèmica sobre els fets històrics i el seu ús posterior. Tanmateix, aprofito per agrair

2 Sabaté, Flocel, «A Military Assault on a Museum in Catalonia in the Twenty-First Century. Analysis of the Facts in thir Context», *Imago Temporis Medium Aevum*, 16 (2022), p. 109-132. En apèndix, la versió original: Sabaté, Flocel, «Assaut militaire dans un musée de Catalogne au xxie siècle. Analyse des faits dans leur contexte», *Imago Temporis Medium Aevum*, 16 (2022), p. 518-537.

a Judit Pujadó i Xavier Cortadellas, com a responsables d'Edicions Sidillà, la seva perspicàcia en entendre que les reflexions acadèmiques també han de cercar una difusió més àmplia des de la modesta pretensió de contribuir a un debat honest d'idees en la societat.

Aquest és el recorregut que porta el present text a les mans del lector, gràcies a Edicions Sidillà, que ha procurat una curiosa traducció des de l'original francès al català, de la mà d'Anna-Maria Corredor, i ha demostrat un delicat treball editorial per fornir un llibre ben presentat. El contingut es cenneix a l'original, el qual és plenament respectat i reproduït, després de la revisió que jo mateix, com a autor, he fet de la traducció. He aprofitat aquest exercici per actualitzar el contingut en els escassos punts en què s'ha produït alguna novetat bibliogràfica que complementa el text. Així, sense modificar cap aspecte inicial, la

present versió esdevé la més completa i definitiva en la pretensió d'ajudar a entendre uns fets concrets que, en realitat, deriven de tot un rerefons que implica l'evolució d'un veïnatge secular entre Catalunya i Aragó i, inextricablement, les contradiccions en la cerca d'una identitat comuna per a Espanya.